

DOĞRU MEYAR OLANDA

Şəddat CƏFƏROV,

*iqtisadiyyat elmləri üzrə fəlsəfə
doktoru,*

*Azərbaycan və Rusiya Yazıçılar və
Jurnalistlər Birliklərinin üzvü,
Beynəlxalq Yazarlar Birliyinin üzvü*

90-cı illərin əvvəlləri haqqında heç vaxt əfərrüatı ilə danışmaq istəməmişəm. Amma elə məsələlər var ki, onu mütləq müəyyən məqamlarda dilə gətirmək, demək lazımdır. Açıq, həmin mərhələ Azərbaycan xalqının ümidisizlik girdabında çırpındığı bir dövr idi. Hələ ki, arzulanan azadlıq ideyaları təhdidlər və təhlükələrlə üzəlməkdə idi. Adamlar gələcəyini necə olacağını qəndirincə təsvir edə bilmirdilər. Çünki təbii olaraq, azadlıqsevər insanlar meydana da olsa da, onların çoxunun siyasi təcrübəsi, dövlətçilik fəaliyyəti ilə bağlı düşüncələri müəmməldə deyildi. Bütün hallarda bunlar Azərbaycan dövlətinin hətta Sovet zamanındakı müəmməlliyinə xələl gətirirdi. İdarəçilik sürətlə zəifləyir, siyasi idarəetmə çökməkdə davam edirdi. Üstəgəl, böyük Svoetlər İmperiyasının süqutu ilə iqtisadi çöküş də başlamışdı. Hamımız məlumdur ki, bütün iqtisadi çöküşlər eyni zamanda mədəni böhran da yaradır. Belə bir vaxtda xalqın yeganə ümid nəzərləri bir obrazla yönəlmişdi. Bu, güclü siyasi iradəyə sahib olan lider obrazı idi. Hətta uzaq kəndlərdə belə sadə adamlar var idi ki, onlar konkret olaraq Heydər Əliyevin hakimiyyətə gəlməyini istəyirdilər.

Mən dostum Əli Rza Xələflinin "Karvan körpüdən keçir" kitabında bözi məqamlara rast gəlmişəm. Cəbrayıl rayonunun Məzrə kəndindən olan sırası bir kənd adamı elə beləcə də deyir: "Qardaş, indiki dövrdə bizə Heydər Əliyev kimi başçı lazımdır. Gəzə-fəzə eləyəni yerində oturma bilsin. Ay qardaş, axı bu dövlətdir. Dövlətdə hərə bir tərəfə çəkilsə bilməz axı, bunun ümumi qaydası-qanunu olmalıdır. İndi hamımız görürsünüz ki, hər yerindən duran özünə bir dəstə düzəldir. Və həmin dəstələr Qarabağı müdafiə etmək məqsədi ilə yadlıdır. Amma baxarsınız, tezliklə həmin dəstələr öz sahiblərinin mənafeyinə xidmət edəcəklər. Özü də silahlarını raqiblərinə qarşı çevirəcəklər". Vaxtı ilə kənddən, yəni konkret olaraq yerdən yazılan düşüncələr sonralar məlum oldu ki, nə qədər doğru və düzgündür. Demək, dövlət başçısının siyasi iradəsi elə olmalıdır ki, o, ən müxtəlif istiqamətdə formalaşmış qüvvələri bir yerə cəmləyə bilsin. Dövlətə tabe olmayanlar isə qanundan kənar elan olunmalıdır. Beləliklə, həmin zaman, həmin dövr yaddaşımda sözün həqiqi mənasında münafişlər, intriqalar, çəkişmələr dövrü kimi qaldı.

Yaxşıdır ki, həmin dövrdən həm mədəni olaraq, həm də cismən sağlam keç-

miş olan müəyyən şəxsiyyətlər sonralar da siyasi fəaliyyətlərini davam etdirdilər. Onlar xalqa azadlığın, müstəqilliyin mədəni dəyər olduğunu obrazlı şəkildə olsa da, çatdırmaqda davam etdilər. Belələrinin sırasında, əlbəttə, Sabir Rüstəm xanlının xüsusi yer tutur. Sabir Rüstəm xanlının Meydan hərəkatının əsas liderlərindən biri idi. Və kifayət qədər sürətli bir dövrdə meydanı idarə etmişdi.

Onun hər bir çıxışı, onun hər bir düşüncəsini ifadə edən sözü xalq arasında o vaxt deyildiyi kimi, meydançılar arasında gurultulu alqışlarla qarşılanırdı. Həmin dövrün xronikasına mən təkrar-təkrar baxmışam. İndi S.Rüstəm xanlının "Ölüm son deyil" kitabını vərəqlədikcə sanki həmin dövrün havasını təzədən duyuram. Elə bil ki, hiss edirəm ki, S.Rüstəm xanlının da dövləti və xalqı xilas etmək üçün ağıllı zəka sahiblərinə nə qədər ehtiyac olduğunu bütün aydınlığı ilə duyur və bilir.

Elə Sabir Rüstəm xanlının siyasi lider arasında fərqləndirən əsas cəhətlərdən biri onun nəyin doğru, nəyin səhv olduğunu intellekti, fəhmi ilə düzgün təyin etməsidir. Birbaşə burada belə bir fikri ifadə etmək olar. Sabir Rüstəm xanlının böyük ağıl sahibidir. O yaxşı başa düşürdü ki, həmin mərhələdə Heydər Əliyevin hakimiyyətə gəlişi yeganə çıxış yoludur. Ancaq təbii etibar ilə müstəqil olduğuna görə yeri gələndə tənqidi yanaşmalarından açıq şəkildə düşüncələrini ifadə etməkdən də çəkinmirdi. Əslində elə Sabir Rüstəm xanlının "Ölüm son deyil" kitabında belə bir ideya təqdim olunur ki, bir çoxlarının qərəzli şəkildə deydiyi kimi Heydər Əliyev müstəqil fikri qətiyyəni boğmur, sərbəst, öz düşüncələrini ifadə edən hər kəsə kifayət qədər imkan verir.

Sabir Rüstəm xanlının "Ölüm son deyil" kitabı bir çox məziyyətlərinə görə ayrıca tədqiq olunmalıdır. Çünki bu kitabda H.Əliyevin özünün dünya siyasi arenasındakı müstəqilliyi, demək olar ki, yox yerdən qurmaqda olduğu dövlətin müstəqilliyini xarici güc sahiblərinə dikmə bəcarığı qabarıq şəkildə diqqətə çatdırılır. Sabir Rüstəm xanlının özü təbii etibar ilə müstəqil adamlar. O, H.Əliyev xüsusi hörmət, xüsusi ehtiram göstərirdi. Ona görə ki, Ulu Öndərin birmənalı şəkildə xalq mənafeyinə xidmət etdiyini yaxşı anlayırdı.

"Ölüm son deyil" kitabının ayrı-ayrı səhifələrini çevirirəm. Sabir bir çəçən səhra komandiri ilə söhbəti haqqında məlumat verir. Həmin şəxs beş min çəçən Azərbaycanla köməyə gəlmək istədiyini elan edir. O dövrdə çəçənlər müharibəsi səngiməkdə idi. Həmin şəxs məramını H.Əliyevə çatdırmağı Sabirdən xahiş edir. Hər halda S.Rüstəm xanlının cəbhədə vəziyyətin gərgin olduğunu bildiyi üçün bu məsələni H.Əliyevə çatdırmağı yaxşı bilirəm. Görüş baş tutur. Onsu da H.Əliyev hər hansı bir məqamda S.Rüstəm xanlını qəbul edir, onun fikir və düşüncələrini dinləyir, onunla polemika aparır. Bu dəfə də təqribən belə olur. Açıq, həmin məqamı əks etdirən "Çəçənlərin təklifi" adlı qeydlərdən bir parçanı xüsusi tarixi haqqət olduğuna görə yada salmağı özümə borc bilirəm: "Kabinetə girəndə başını çevirib əli ilə oturmağa yer göstərdi. Rusca, bərkənd danışdı: "Sən mənim ağımdan de, bizim vaqonları buraxsınlar". Telefonu qapadandan sonra: "Ölkədə iki-üç günlük taxıl qalır, camaata çörək vermək lazımdır. Vaxtında görülməli idi bu işlər. İndi Şimali Qafqazdan yük keçirmək çox çətinidir". Ona bizim məmurlar-

ın bu işlərə necə yanaşdıqlarından gileyləndim. "Xaricdən bir iş adamı gəlmişdi. "Ölkəyə nə qədər taxıl lazımdır, mən gətirirəm", - deyirdi. Mən onu yönləndirdim bu işlə məşğul olan nazirin yanına. Elə bildirdim bu təklifə sevinəcəm. Lakin o, gələndə qonağa "Bu işdə mənim qazancım nə olacaq?" deyib, öz payını öncədən istəmişdi. Bunu eşidəndə xələlət tərbi basdı məni. Ölkənin ağır vəziyyətindən də öz xeyirlərinə istifadə etmək istəyirdilər. Belə şəərəfsizlik olar?". Heydər Əliyev əsəbiləşdi və "Görürsən də, biz kimlərlə işləyirik!" - dedi. Nə isə. Hal-əhvəldən sonra gəlişimin səbəbini soruşdu və çəçənlərlə əlaqəm barədə danışdı, onların hərbi yardım təklifini çatdırdım. Fikrə getdi. Sonra: "İçəri girəndə eşidirdim də... Mən bir saatdır Şimali Qafqaz dəmir yol idarələri ilə danışıram, bizim taxıl vaqonları üçün yol açdırıram. Yəni demək istəyirəm ki, Rusiyadan qopsaq da, mənə hörmətlərini saxlayırlar. Hələ ki, lazım deyil. Ehtiyacımız olsa, çəçənlərlə mən özüm danışıram. Amma biz torpaqlarımızı özümüz azad etməliyik. Hər halda, çəçən dostuna da təşəkkür elə. İmkanın daxilində köməyini də əsərgəmə...". Söhbət bitmişdi". Demək, S.Rüstəm xanlının həmin çəçən tanışını və çəçənlərin xüsusi dövlət əhəmiyyəti kəsb etdiyinə görə Ulu Öndərə çatdırmağı vacib hesab edir. Və məlum olduğu kimi necə doq, aydın bir mənzərə dövlət başçısının daha uzaqlara yönəlik baxışlarını, məramını, qonaqlarını əks etdirən mahiyyəti təqdim etdiyi qeydlərdən oxuya bilərik.

Sabir Rüstəm xanlının həmin gərgin dövrlərdə dünyanın ən müxtəlif tərəflərində təşkil olunan konfranslarda, yığıncaqlarda iştirak edirdi. Məlumdur ki, həmin dövrdə heç də Azərbaycanın mövqeyi nə qədər haqlı olsa belə, təqdir olunmurdu. Çox təəssüf ki, bu, xüsusilə müsəlman ölkələri, İslam dünyası adlanan ərazilərdə daha faciəyə idi.

Elə bizim özümüzü də yaddaşımız çox da keçmişdə qalmayıb. Otuz ildən çox Qarabağ işğal altında qaldı. Şəhərlərimiz, kəndlərimiz talan edildi, abidələrimiz məhv edildi, məscidlərdə İslam də haram buyruldu, donuzlar buraxıldı. Dı gəl ki, heç bir İslam ölkəsi buna görə Ermənistanə nömkə itiraz elədi, heç qınamadı da. Beləliklə, bu Şərqi aləminin, xüsusilə İslam dünyasının Azərbaycana münasibətinin təzahürü idi, özü də sözün həqiqi mənasında ikiüzlü, riyakar münasibətinin təzahürü idi. Sabir Rüstəm xanlının Dəməşqdə 1995-ci ildə may ayının 21-dən 25-dək, yəni Suriyada İslam Konfransı Təşkilatının Mətbuat və İnformasiya Nazirliyinin 3-cü Yığıncağında iştirak edir və çıxış edir. Sabir həmin yığıncağın nələri müzakirə etdiyini yada salır; demək, İslam ölkələri arasında informasiya mübadiləsi, İslam ölkələri üçün müstəqil radio və televiziya kanallarının yaradılması, İslam ölkələrinə qarşı Qərbin apardığı informasiya tənqidatlarının qarşısını almaq üçün imkanların əlaqələndirilməsi və s. kimi məsələlər müzakirə olunub. Şübhəsiz, bu yığıncaqda müvafiq qərarlar da qəbul edilib. Bu barədə Sabir Rüstəm xanlının əhaətli məlumat verir. Eyni zamanda bir sabir Rüstəm xanlının həmin yığıncaqda çıxışını bu gün üçün nə qədər tarixi əhəmiyyət kəsb etsə də, oxucuya çatdırmağı vacib hesab edir. Həmin tədbirdən gələndən sonra S.Rüstəm xanlının prezident Heydər Əliyevə məktub yazır və Dəməşq yığıncağı barədə hesababını öz mülahizələri ilə bildirir: "1. Azərbaycanın bu tipli görüşlərdə iş-

tirək zəruridir. Özümüz olmasaq heç kim bizim haqqımızı müdafiə etmir.

2. Dünya ölkələri o cümlədən İTK-yə daxil olan müsəlman dövlətləri ilə informasiya mübadiləsi genişləndirilməlidir. Bu məqsədlə Azərbaycan Respublikası dövlət informasiya orqanlarının işi yaxşılaşdırılmalıdır. Azərbaycan Mətbuat və İnformasiya Nazirliyinin imtiyazları artırılmalı, informasiyaya dövlət nəzarəti gücləndirilməlidir.

3. Ermənistanın Azərbaycana təcavüzü ilə bağlı həqiqəti inandırıcı şəkildə çatdırmaqla materialları qısa şəkildə bir neçə əsas xarici dildə nəşr edərək ardıcıl şəkildə yaymaq vacibdir. Düzüldür, bu müharibə və onun tarixi kökləri ilə bağlı kitab nəşr olunub. Ancaq xaricdə yaymaq üçün beynəlxalq standartlara nəzər alınaraq yeni kitablar hazırlanmalıdır və razılıq olsa, biz bu işi görə bilərik. Yekun olaraq demək istəyirəm ki, Sizin apardığınız xarici siyasətin, çoxsaylı və ardıcıl görüşlərinizin, "siyasi-maarifçilik" andlandırmaların istədiyim söhbətlərinizin Azərbaycanı tanımaq və haqlarımızı müdafiə etmək baxımından nə qədər böyük əhəmiyyət daşdığını belə yığıncaqlar çox aydın göstərir.

Dərin hörmətlə, Sabir Rüstəm xanlın. Beləliklə, biz Sabir Rüstəm xanlının həmin tədbirdə iştirakının mahiyyəti ilə yaxından tanış oluruq. Və burada biz Heydər Əliyevin maraqlı bir qənaəti ilə də üz-üzə gəlirik. S.Rüstəm xanlının yazır: "O sakitecə "erməniləri müdafiə edənlər arasında təəssüf ki, İslam ölkələri də var", - dedi". Zənnimcə, bu cümlənin mahiyyəti haqqında elə bu gün də düşünməyə dəyər. Eşitdiyimə görə Fələstində liderlər bu gün də erməni siyasətinin qizim tərəfdarları olan məmurları yüksək postlara təyin edirlər. Şair öncəgörmə olaraq bundan artıq öz xalqına hansı xidməti göstərməlidir.

S.Rüstəm xanlının məxsusi olaraq Dəməşq konfransı ilə bağlı qeydlərini belə cümlələrlə bitirir: "Biz bütün hallarda mövqeyimizi qorumalıyıq. Tək arəb ölkələri deyil, dünya dövlətlərinin çoxu Ermənistanə yardım edir. Bu şəraitdə işləməyə gərəksizlikdir. Xarici İşlər Nazirliyi sən Suriya səfərin barədə mənə məlumat verib". Bəli, bu cümlələr Ulu Öndərə məxsusdur. Sözü ilə fəda etmək, sözün sahibinin kimliyini, nəyə qadir olduğunu, gücünü göstərmək üçün ifadə imkanları çoxdur. Amma Sabir Rüstəm xanlının belə ifadə imkanlarının ən üstündən istifadə edir. Özü də elə istifadə edir ki, vaxtında, tarixən deyilməsi həmin sözlər xalqın yaddaşına hopur.

Bayaq da qeyd etdik. Bütün hallarda Heydər Əliyev heç kimin köməyinə və gücünə arxayın olmağın tərəfdarı deyildi. O sadəcə siyasi əlaqələrin nizamını qurmağı bacarırdı. Amma belə bir qəti fikirdə idi ki, biz öz torpaqlarımızı özümüz azad etməliyik. Tarix göstərdi ki, haqqqədən Azərbaycan dövləti və Azərbaycan xalqı bir vahid ruhda, gücdə birləşsək öz taleyini öz həll etdi. Əlbəttə, qardaş Türkiyənin mədəni yardımını da danılmazdır. Xüsusilə Şuşa bəyannaməsini burada yada salmaq yerinə düşər.

S.Rüstəm xanlının heç əvvəldən vəzifə pəzerkəsi olmayıb. O yalnız öz sənəti, sənəti, elmi-publisistik yaradıcılığı ilə xalqına xidmət etməyi daha üstün missiya kimi qəbul edib. Və bu yöndə öz mübarizələrini elə əslində bu gün də davam etdirməkdədir.

(Davamı 11-ci səhifədə)

(Əvvəli 10-cu səhifədə)

Uzun müddət Milli Məclisinin deputatı oldu, xalqın sevgisini qazandı. Doğrudur, hələ indi də belə düşünülür var ki, deputat pul paylamaq üçündür, yox çəkmək üçündür. Və digər sosial problemlərin praktik həllinə xidmət edən şəxsdir. Amma əslində belə deyil. Deputat xalqın xeyrinə olan mü-tərəqqi qanunların, qərarların qəbul olunmasının missiyası daşıyıcıdır.

Biz sevdiklərimiz görkəmli insanları öz əməllərinə görə qiymətləndiririk, onların mövqeyini uca tutmağa çalışırıq. Sözlü, sənətin dəyəri də məhz belə insanların kimliyini göstərməyə xidmət etməlidir. Yəni sözdə, sənətdə böyük ideallara qulluq edən insanlar tərənnümü olunmalıdır.

Açıq, mən Sabir Rüstəmxanlı xalq sevdası olan bir şəxsiyyət kimi tanıyıram. İndi bizim ölkəmizdə öz xoşu ilə yüksək vəzifədən istefa verən bir kimsə yoxdur. Amma o 90-cı illərin ortalarında nazir postundan istefa verdi. Çox təəssüf ki, bu, mətbuatın, informasiyanın dövlət tərəfindən idarə olunması baxımından o qədər də təqdir olunması hal deyildi. Çünki Sabir bəy xalqa yaxın insan idi. Xalqın düşüncələrini, xalqın bilmək istədiklərini qədərincə ifadə edə bilirdi. Ən başlıcası, Perzidentlə səmimi şəkildə, açıq-aydın danışı bilirdi.

Sabir Rüstəmxanlının istifadədən sonra Azərbaycan dili uğrunda mübarizələri də unudulmamış haqqıqlardır. Ancaq Sabirin çox dəyərli kitabında

gəldirdi və dərddəşirdik. Hər gələndə Cənubi Azərbaycandan, qaçqınların dərddən danışırdı. Ara-sıra onu Bakının mərkəzi küçələrində tək-tənha, tədriğin dolaşan gördürdüm. Bir el ağsaqqalı, ömrünün bu yaşında dinc, qayğısız ömür sürməli olan bu insan ağ saçları küləklərin ölinə, hara gedəcəyini bilmədən, budağından qopmuş, havadan asılmış payız yarpağı kimi küçələr boyu uçub gedirdi. Sonralar rastlaşanda mənə dedi ki, "Yeddi gün" qəzetində yazdığı yazını həm də teleqramla prezident Heydər Əliyevin özü-nə göndərmiş və həmin teleqramın bir surətini də başqa bir qəzetdə çap etdirib". Beləliklə, biz Sabir Rüstəmxanlının mənəvi cəhətdən saflığını, bütövlüyün də bu qeydlərdən kifayət qədər aydınlığı ilə görürük.

Vaxt ötdükcə kimin kimolduğu daha aydın görünür. S.Rüstəmxanlı bir şəxsiyyət kimi ötən zaman ərzində xırdalanmış. Öz kimliyini qədərincə qoruyub bildi. Zənnimcə, onu da qeyd etmək lazımdır ki, xalqın tarixi taleyi ilə bağlı olan adamların həyatı ilə bağlı bütün məqamlar xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bu mənada S.Rüstəmxanlı da istisna deyil. Elə onun özü də tarixi şəxsiyyətlərə məxsus olaraq həmin prizmadan yanaşır.

"Ölüm son deyil" kitabında Heydər Əliyev və Süleyman Dəmirəllə bağlı bir kiçik esse də var. Bu qeydlərdə biz Sabirin Süleyman Dəmirəllə görüşü ilə bağlı məqamlarla qarşılaşırıq. Sabir bəy özü bir görüşdə mikrofonu tutaraq Süleyman Dəmirəllə müraciətlə deyir:

adama, xalqın bağrından qopan ictimai-siyasi xadim obrazı Ulu Öndərin münasibəti fonunda bu qeydlərdə daha aydınlığı ilə görünür.

Sabir Rüstəmxanlı ən təlatümlü günlərdə, bir az da dəqiqləşdirsək, müstəqilliyin qazanıldığı birinci on illikdə öz fəallığı ilə həmişə seçilib. Demək, Sabir Rüstəmxanlı bütün yığıncaqlarda, tədbirlərdə üzde olub. Çıxışları ilə dinləyicilərin alqışlarını qazanıb. Bütün hallarda Sabirin kimliyi öz sözümdə görünüb. Ən başlıcası, o, bütün çıxışlarında dövlətçiliyi müdafiə edib. Ən başlıcası, siyasi böhranı aradan qaldıran Heydər Əliyevin məxsusi olaraq doğru yolda olduğunu təqdir edib. Həmin ərəfədə S.Rüstəmxanlı mətbuatda da fəal çıxış edirdi öz yazıları ilə, şeirləri ilə xalqa müraciət edirdi. İnsanları qorəzdən, kəndən uzaq olmağa çağırırdı. O istəyirdi ki, hər kəs Azərbaycan dövlətçiliyini qorumaq gücündə olan siyasi liderin məramını, məqsədini yaxşı başa düşsün. Həmin günlərdə o, "Xalq" qəzetinə yazdığı məqalələrin birinə belə bir sözlərlə başlamış: "Xalqın birliyi və həmrəyliyi dövlətçiliyimizi daha möhkəmləndirməyin həlledici amildir". Burada mən bir dəqiqləşdirmə də aparmalıyam. Əslində bu məqalə deyildi. Sabirin 1996-cı ilin apreldə olan çıxışının mətni idi. Hələ onu deməmə ki, Sabir Rüstəmxanlı öz xatirə qarışıq qeydlərində göstərir ki, burada ona gözlənilmədən söz verilir. İndi həmin çıxışın mətnini oxuyuram. Nə qədər dərin, nə qədər əhatəli, qeyri-

*Mən görürəm, ta susmağa,
ta yatmağa vaxtım yoxdur,
Özüm tarix meydanında enə-enə
Özğələri ucaltmağa haqqım yoxdur,
Haqqız yoxdur!*

Bəli, möhtəşəm çıxış və bu şeir "Xalq" qəzetinin 12 aprel, 1996-cı il tarixli sayında dərc olunub. Bu şeiri ona görə bütövlükdə təqdim edirəm ki, söz-sənət adamının məramı daha çox onun yaradıcılığında görünür. O, bütün problemlər haqqında danışır və özü də ən nikbin duyğularla danışır. Çətinlikləri də qeyd edir, ancaq gələcəyə inamı da insanlara çatdırır. Yəni, mövcud durum bizi daha parlaq və aydın gələcəyə aparacaq - demək istəyir.

S.Rüstəmxanlının "Ölüm son deyil" kitabında Ulu Öndərlə bağlı olan maraqlı səhifələr çoxdur: "Lüksemburq, Belçika, Norveç səfəri" adlı qeydlər ona görə maraqlıdır ki, Ulu Öndərlə yoldaşlıq, səfərdəlik məqamında maraqlı müşahidələrinin təzahürüdür. "Gözlənilməz qonaq" adlı qeydlər də çox maraqlıdır. Çünki bu qeydlərdə müəllif 50 yaşının qeyd olunması ilə bağlı çox maraqlı məqamlara işiq salır. Demək, S.Rüstəmxanlı həmin 50 illik yubileyi ərəfəsində Prezidentin onu "Şöhrət" ordeni ilə təltif olunması haqqında fərmanı cəmiyyətdə çatdırılır. Ən başlıcası, Sabir Rüstəmxanlı çox dəyərli tarixi sənəd kimi Heydər Əliyevin məktubunu həmin mətnə də yarıca təqdim edir: "Şair Sabir Rüstəmxanlıya

Hörmətli Sabir Rüstəmxanlı!

Sizi, müasir Azərbaycan ədəbiyyatının və publisistikasının tanınmış nümayəndəsinin, anadan olmağınızın 50 illiyi münasibətilə səmimi qəlbədən təbrik edirəm.

Siz Azərbaycan ədəbi mühitində öz yaradıcılığı ilə xalqın milli şüurunun təkamülündə, xüsusilə gənc nəslin azadlıq hərəkatına qoşulmasında mühüm rol oynamış əsərlərin müəllifi kimi hörmət qazanmışsınız. Azərbaycan dövlət müstəqilliyinin əldə edilməsi, ərazi bütövlüyünün qorunması yolunda gedən gərgin ictimai-siyasi proseslərdə fəal iştirak edən ziyallarımdan biri də siz olmusunuz. Müstəqil Azərbaycanın yeni tipli mətbuatının yarınmasında xidmətləriniz də təqdirəlayiqdir.

Əminəm ki, Azərbaycan ədəbiyyatının zəngin ənənələrini davam etdirərək oxucularımızı yeni-yeni sənət nümunələri ilə sevindirəcəklər, doğma Azərbaycanın müstəqilliyinin və dövlətçiliyinin möhkəmləndirilməsində əlinizdən gələni bundan sonra da əsirgəməyəcəksiniz.

Sizə möhkəm cansağlığı, xoşbəxtlik və yeni böyük yaradıcılıq uğurları arzulayıram.

Azərbaycan Respublikası Prezidenti Heydər Əliyev 23.05.1996". Bütün bu qeydlərin hamısında Sabir Rüstəmxanlının şəxsiyyət bütövlüyü, onun dövlət inamı, ən başlıcası, Heydər Əliyevin ideyalarının ən düzgün yol olduğunu təlqin etməsidir. Sabir Rüstəmxanlı bir əsas həqiqət təlqin edir. Doğru meyar olanda cəmiyyətdə nizam-intizam olur, insanlar ədalətə inanırlar. Hər kəs məmnuniyyətlə qəbul edir ki, dünyada nizam tərəzi əbədidir. Sabir Rüstəmxanlı təbiət etibarını ilə həmişə ədalətli olub və ədalətli alqışlanırlar srasındadır.

24.09.2024

DOĞRU MEYAR OLANDA

mən sadə bir insanın məktub mətni ilə də qarşılaşdım. Düşünürəm ki, həmin mətn tarixi dəyərinə görə bu gün də oxucuya çatdırılmağa layiqdir: "12 oktyabr 1995-ci il tarixində Milli Məclisə seçilmiş deputatlar siyahısında Sabir Rüstəmxanlı adını görəndə sevindim və kədərləndim. Sevindim ona görə ki, Sabir Rüstəmxanlı seçilmişdi. Yardımlı-Masallı əhəliisi səs verib seçdikləri namizəddə tanıyıyıblar. Sabir Rüstəmxanlı nazir adını, nazir kreslosunu deputat adı ilə əvəz etməyi bacara bilsən, Azərbaycan xalqının cəfakəs, ziyalı oğludur. Məmməd Səid Ordubadinin "Dumanlı Təbriz" romanından sonra Sabir Rüstəmxanlının 1988-ci ilə qədər çıxmış "Ömür kitabı" Azərbaycan xalqının üreyincə yazılmış bir kitabdır. Bu yerdə deyilir: "Min illərdə mən xalqın dərddə adlı bir yol yoldaşı var. Mən də xalqın bu dərddə qəm karvanına qoşulub gedirəm. İlahi, qəm də bu qədər səxavətlə könül açmaq olarmı?" ("Ömür kitabı"ndan - S.R.). Kədərləndim ona görə ki, Sabir Rüstəmxanlı Azərbaycanda yeganə nazir idi ki, qapısı xalqın üzünə açıq idi. Özümə hərdən belə bir sual verirəm: görəsən Azərbaycanda elə bir vəzifəli şəxs tapılacaqmı Sabir Rüstəmxanlı kimi nazir qapısı xalqın üzünə həmişə açıq olsun.

Mühəndis Mütəllib Sadıxov Ağdam qaçqını". Bu mətn sadə bir insanın bəlkə də Azərbaycanın uzaq kəşşində olan digər bir çoxlarının da qənaətlərini ifadə etdiyinə görə maraqlıdır. Görünür, elə bu səbəbdən S.Rüstəmxanlı da həmin məktuba yazan şəxsə münasibətini də ayrıca bildirməyi özü-nə borc bilir: "Mütəllib kişini yaxşı tanıyırdım. Ağ saçlı, nuranı, simasındakı gözəllik hələ itib-gətməmiş orta boylu bir kişi idi. Tez-tez yanıma

"Sayın Süleyman bəy, Azərbaycan Respublikasının prezidentini Ankarada qarşılarəkən şeirini oxuduğunuz Sabir Rüstəmxanlı mənəm. Fürsət düşmüşkən bu diqqətə görə Sizə minnətdarlığımı bildirmək istəyirəm. O vaxt Siz mənim şeirimdən bir parça oxumuşdunuz, indi mən o şeiri bütövlüklə Sizə və məclis iştirakçılara söyləmək istəyirəm". Bu essədə çox maraqlı məqamlar var. "Sağ ol, ana dilim" - şeirinin xarakteristikası qədərincə görünür; Süleyman Dəmirəlin və Heydər Əliyevin məxsusi olaraq S.Rüstəmxanlı düşüncələrinə münasibəti böyük dövlət adamlarının bir şairin sözü-nə, sənətinə verdiyi dəyər kimi qiymətləndirilməlidir. S.Rüstəmxanlı essenin yekununda yazır: "O vaxtın bir əhvalatı da heç yadımdan çıxmır. Mən istefa verəndən sonra köhnə müavinim prokuraturaya, maliyyə və vergilər nazirliklərinə ard-arda şikayətlər yazdı və fəaliyyətimlə bağlı yoxlamalar uca uca calandı. Təbi ki, heç bir narahatlığım yox idi. "Qoy yoxlasınlar!" Günün birində o vaxtkı Baş Prokuror Eldar Həsənov zəng vurdu: "Yaxşı bir xəbər var, görüşək". Getdim. Məni çox səmimi qarşıladı və dedi: "Bu gün Cənab Prezidentin yanında idim. Nazirlikdəki yoxlamalarla maraqlandı: "Düzünü de, orda bir ilişik yeri, bir qanunsuzluk tapılıbmı?" deyə soruşdu. Yalan söyləyə bilməzdim: "Heç nə tapılmayıb, - dedim. Prezidentin səsi yüksəl-di: "Siz bilirsiniz ki, Sabir təmiz adamdır, vicdanlı adamdır, qanunsuz bir iş görməz?! Elə bu gün dayandırım bütün o yoxlamaları!" Səni Prezident Heydər Əliyevin bu inamına və hörmətinə görə təbrik edirəm." Mənə bəzə Prezidentin bu ədalətli qərarına görə minnətdarlıq etmək qalır...". Beləliklə, Sabirin səmimi bir sənət

adi dərəcədə xalqa, vətənə doğmalığı hissini təzahürü var bu çıxışda. Və nəhayət, həmin çıxışın sonunda Sabir çox möhtəşəm bir şeirlər yığıncaq iştirakçılarında öz məramını və düşüncələrini çatdırır:

*Sevinc atlı, biz piyada,
Siz illərlə yürüyürsünüz arxasınca.
Gah yalvarıb, gəl demişik,
Deyinmişik gah da onun qarşınca.
Günü-müzün çoxu zülmət, azı işıq,
Payızına nə düşübsəz bərimişmiş.
Barışmışıq Türkmənçayda, Çaldıranda,
Tale bizi endirəndə, qaldıranda.
Yüz neməli süfrəmizdən
Bircə qismət çatmayanda özümüzə,
Barışmışıq, öz qapımız
Bağlananda üzü-müzə.
Əsəblərim "Dilqəmi"dir Araz boyu,
Əsəblərim el qəmidir Arazboyu.
Dumanlanmış gözlərlə yənə baxar Qarayazı,
Barışmışıq ahımızca yazılarda qara yazı.
Gülsüz qalıb bir Gülistan,
Barışmışıq, bölünmüşük zəmi-zəmi,
Ostan-ostan, bostan-bostan.
Bir az Şarqdan, bir az Qərbdən,
Yüz imandan, yüz məzhəbdən
Gündə bir şey qapa-qapa,
Özümüzlə itiririk özğələri tapa-tapa.
Öz yol veririk mənə zaman,
Öz dərddimi özüm deyim, öz adımdan,
Qoy deyim ki, mən millətəm,
Rahat-hulqum sanma məni,
"Farsdandönmə" deyə-deyə danma məni.
Demə mənim BMT-də öz sasım yox,
Daha mənim bu yoxluğa
barışmağa həvəsim yox.
Gözlərimdə 37 fəlakət, 46-nın müsibəti,
O eynəkli, o eynəksiz,
o vətənsiz kişilərin cinayəti.
Daha bir də barışmaram qorxu ilə,
Bu qardaşı o qardaşdan ayrı salan du-yğu ilə.*